

# PSL – Nieuws

Een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg



Nummer 1 januari 2016

PSL-Nieuws nr. 1 2016

**PSL - Nieuws** is een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg. Deze studiegroep is een onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg te Roermond.

Het PSL – Nieuws komt 2 tot 4 maal per jaar uit (afhankelijk van het aanbod aan artikelen). De doelstelling van deze nieuwsbrief is om publicaties mogelijk te maken over paddenstoelen en aanverwante zaken. Ook willen we veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen om hun bevindingen te rapporteren.

**De redactie bestaat uit Reimund Salzmann, Henk Henczyk en Olaf Op den Kamp.**

**Aanwijzingen voor de auteurs:** Artikelen dienen in de regel niet groter te zijn dan 6 pagina's. Indien er redenen zijn om een artikel uitgebreider te maken, dient de auteur hierover overleg te plegen met de redactie. De teksten kunnen worden aangeleverd per e-mail of op USB-stick. Auteurs ontvangen geen drukproeven. Kleine wijzingen in de tekst mogen door de redactie worden aangebracht zonder overleg met de auteur. Plaatsing van de artikelen hoeft niet te betekenen, dat de vermelde meningen en gegevens het inzicht van de redactie weergeven. Overname van de artikelen en/of illustraties is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

**Artikelen kunnen gestuurd worden naar:**

Reimund Salzmann, Achter de Heggen 11, 6373 XB Landgraaf, email: [reisalzmann@gmail.com](mailto:reisalzmann@gmail.com).

## Winterprogramma 2016 PSL

07.01.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal  
Practicum met Jo Bollen

13.01.2016 woe. vanaf 11.00 PSL-projectgroep hellinggraslanden  
bij Jos Kamp Snijdersberg 22, 6243 AV 6243AV Geulle  
Hygrocybe (iedereen is welkom)

21.01.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal  
Beschrijven van plaatjeszwammen met Reimund Salzmann

27.01.2016 woe. vanaf 11.00 PSL-projectgroep hellinggraslanden  
bij Jos Kamp Snijdersberg 22, 6243 AV 6243AV Geulle  
Hygrocybe (iedereen is welkom)

30.01.2016 za. Winterexcursie 10.00uur Schweibergerbos.  
Vertrek vanaf het parkeerterrein Julianastraat/Kinkeweg Mechelen  
Excursieleider: Finy Wolfs 043-6012734

04.02.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal  
Practicum met Jo Bollen

Carnavalsvakantie 06. – 14.02.2016

- 13.02.2016 za. Genootschapsdag Roermond** presentatie : Rapport van de PSL-projectgroep hellinggraslanden van de PSL Reimund, stand: thema Amanieten
- 18.02.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal Beschrijven van plaatjeszwammen met Reimund Salzmann
- 03.03.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal Houtzwammen en de gesteldheid van de Nederlandse bossen. Presentatie Henk Henczyk
- 09.03.2016 woe. vanaf 11.00 PSL-projectgroep hellinggraslanden bij Jos Kamp  
Snijdersberg 22, 6243 A V 6243AV Geulle Hygrocybe (iedereen is welkom)
- 17.03.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal Sleutelen met fungi.  
Reimund Salzmann
- 23.03.2016 woe. vanaf 11.00 PSL-projectgroep hellinggraslanden bij Jos Kamp  
Snijdersberg 22, 6243 A V 6243AV Geulle Entoloma (iedereen is welkom)
- 31.03.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal Practicum met Jo  
Bollen
- 06.04.2016 woe. vanaf 11.00 PSL-projectgroep helling graslanden bij Jos  
Kamp Snijdersberg 22, 6243 A V 6243AV Geulle Entoloma (iedereen is  
welkom)
- 14.04.2016 do. 19.30 – 21.30 uur Ransdaal Practicum met Jo  
Bollen
- 20.04.2016 woe. vanaf 11.00 PSL-projectgroep helling graslanden bij Jos Kamp  
Snijdersberg 22, 6243 A V 6243AV Geulle Entoloma (iedereen is welkom)
- 28.04.2016 do. 19.30 – 21.30 Ransdaal**  
**Opening van het seizoen 2016**

## **40 JAAR PADDENSTOELEN STUDIEGROEP LIMBURG**

Henk Henczyk (voorzitter PSL), Maastricht, hhhh@bellair.net

In oktober 1975 besloten drie natuurliefhebbers op een zolderkamertje in Valkenburg een studiegroep voor paddenstoelen op te richten : de geboorte van de PSL .

Op 21 november j.l., 40 jaar na de oprichting, werd dit feit in besloten kring gevierd. Zo'n 25 PSL-ers en aanhang waren naar de Boschhook in Stein gekomen om dit te vieren.

Het programma begon met een toespraak van Henk Henczyk waarin hij o.a. het moeizame begin schetste: nauwelijks literatuur en geen microscopie-ervaring. Gelukkig pakte men het goed aan: er werd contact gezocht met mycologen en in Wageningen werden microscopielessen gevolgd.

Vooraf Piet Kelderman wijdde zich met hart en ziel aan de mycologie hetgeen resulteerde in een prachtig boek: Parasolzwammen van Zuid-Limburg (1995), een werk dat nog steeds geldt als een standaardwerk op het gebied van dit paddenstoelengeslacht.

In het jaar 2000 werd het 25-jarig jubileum van de studiegroep gevierd in Roermond met een dagvullend paddenstoelensymposium.

Het aantal actieve leden schommelde in die jaren rond de 15. De laatste jaren is er zelfs een opwaartse trend: het aantal actieve leden bedraagt nu ruim 20.

Conclusie: de PSL draait goed, er is een ontspannen sfeer die ook nieuwkomers aanspreekt.

Behalve de studie moeten we ook de andere taak van ons clubje niet vergeten: het plezier, de fascinatie die we hebben voor paddenstoelen ook overbrengen op anderen en het delen hiervan met anderen.

Daarna nam Reimund Salzmann het woord. Hij vertelde over zijn moeilijke beginperiode bij de PSL. Vaak voelde hij zich als een dolende in de woestijn. Zo hoorde Reimund pas na een half jaar bij toeval dat er practica werden gehouden in Klimmen !

Kern van zijn betoog was dat de PSL niet bescheiden hoeft te zijn maar open naar buiten moet treden en niet hoeft te schuwen om de publiciteit te zoeken. Zo toonde hij een lijst van de vele activiteiten die de individuele leden in 2015 verricht hebben: van excursies, inventarisaties, lezingen, interviews, meetnetten enz.

## **Activiteiten 2015 naast de excursies en practica van de PSL (33) (NIET compleet)**

**Jo Bollen:** NMV meetpunt Elsloobos, meetnet telsoorten: Inktviszwam, aardsterren, Goudplaatzwam, kartering Bunderbossencomplex, inventarisering successie Beuk Kasteelpark Elsloo

**Peter Eenshuistra:** NMV districtcoördinator meetnet Zuid- en West-Nederland

**Gerard Dings:** excursies: IVN Weert, IVN Haelen, IVN Baarlo, IVN Steilrand, presentaties: Kring Roermond, Basisschool Meyel

**Henk Henczyk:** excursies: IVN Born, Click4friends, IVN Spaubeek, KBO Oirsbeek, IVN Westelijke Mijnstreek, presentaties: IVN Schinnen, Scouting Heerlen, Eetbare paddenstoelen L1- nieuws, GaiaZoo

**Marc Houben** NMV: districtcoördinator Limburg kartering, meetpunt Epenerbaan, excursie leden oud IVN cursus

**Reimund Salzmann:** presentatie/excursie Natuurgidsen cursus IVN Westelijke Mijnstreek, graslanden projectgroep, NMV: meetpunt Brunsummerheide, GaiaZoo

**Finy Wolfs:** graslanden projectgroep, NMV: kartering Ravensbos, meetpunt Brunsummerheide, excursie IVN Westelijke Mijnstreek, GaiaZoo

**Martin Zilverstand:** excursies IVN Kerkrade lente en herfst

**John Leclaire:** graslanden projectgroep, excursies: IVN Westelijke Mijnstreek, IVN Spaubeek, GaiaZoo

**Jos Kamps:** graslanden projectgroep

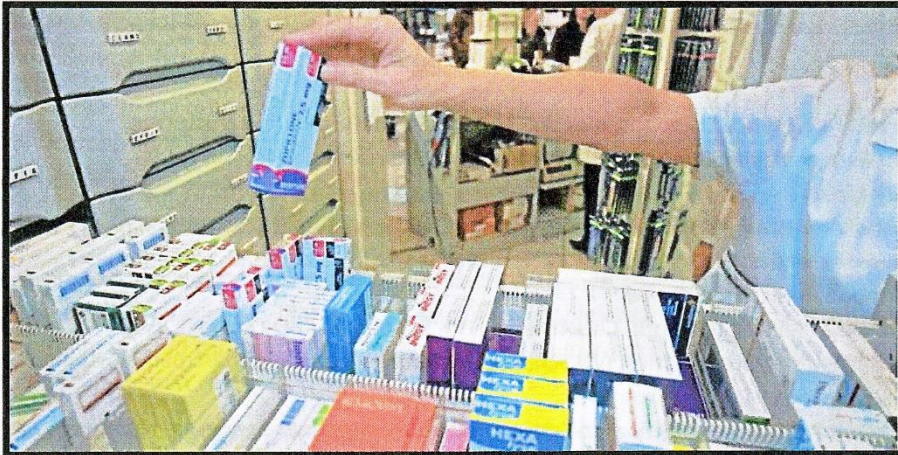
**Nico Ploumen:** graslanden projectgroep, excursies: Plantenwerkgroep NHGL, Kring Heerlen NHGL.

Tijdens de middag werden een drietal leden in het zonnetje gezet. Allereerst Marc Houben als dank voor zijn voorzitterschap en redacteurschap van het PSL-nieuws. Martin Zilverstand voor het registreren, ordenen en versturen van de lijsten met waarnemingen. En tenslotte Jo Bollen voor het verzorgen van de practica in Ransdaal en zijn inventarisatie (al 35 jaar lang) van het Bunderbos, een van de mycologische kroonjuwelen van ons land.

Na een lange pauze met spijs en drank volgde er nog een door Reimund samengestelde paddenstoelenquiz. Een heel moeilijke quiz met een hoge raadfactor. Leuk te vermelden dat de jongste deelnemer, de kleindochter van John Leclaire, de meeste antwoorden goed had.

Het was al met al een zeer geslaagde middag met na afloop lovende reacties van de bezoekers.

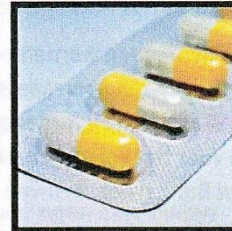
**Voor herhaling vatbaar maar . . . . .wel even 10 jaar wachten !**



### **Paddenstoelen als geneesmiddel.**

Gerard Theuns, Maastricht, [gjtheuns@hotmail.com](mailto:gjtheuns@hotmail.com)

Paddenstoelen en schimmels zijn een belangrijke bron voor geneesmiddelen en worden al sinds de prehistorie toegepast. In 1928 ontdekte Alexander Fleming bij toeval dat een schimmel (*Penicillium notatum*) in een bacteriecultuur een groeiremming veroorzaakte door het afscheiden van een stof: het Penicilline. Deze ontdekking was het begin van nieuw onderzoek naar werkzame stoffen in paddenstoelen en schimmels. Door de ontwikkelingen van de biotechnologie was het mogelijk om de actieve bestanddelen te extraheren en zo te profiteren van de gunstige eigenschappen van deze stoffen. De wetenschap kwam in een stroomversnelling. Sindsdien zijn vele antibiotica ontdekt en de mogelijkheden van fungi om biologisch actieve moleculen te produceren werden gebruikt om vele nieuwe geneesmiddelen te maken. Niet alleen antibiotica maar ook middelen tegen schimmels, virussen en protozoa werden ontwikkeld.



Interessant is ook de Rode Rijst die reeds eeuwen in China gebruikt wordt om zijn geneeskrachtige werking. De gist *Monascus purpureus* veroorzaakt de rode kleur en produceert ook Monacoline K. Dit is gelijk aan het synthetische Lovastatin, dat een cholesterolverlagende werking heeft. Research ontwikkelde hieruit een hele nieuwe reeks veel gebruikte cholesterolverlagers, de z.g. Statines (o.a. Simvastatine, Pravastatine, Atorvastatine). De Rode Gistriest wordt nu gebruikt als alternatief bij intolerantie voor statines. Enkele bekende paddenstoelen die reeds gebruikt werden in o.a. het oude China en Japan zijn:

***Ganoderma lucidum*** (Lakzwam) (Ling zhi in China, Reishi in Japan) met vele werkzame effecten, wordt al meer dan 2000 jaar toegepast o.a. bij allergie, convulsies, kanker en diabetes.

***Grifola frondosa*** (Eikhaas) (Keisho in China, Maitake in Japan) (foto: Reimund Salzmann, Wilhelminaberg 2014)



Eikhaas zou het immuunsysteem stimuleren en gebruikt kunnen worden bij de behandeling van AIDS en kanker. Ook zou het toegepast kunnen worden bij herpes infecties.

***Inonotus obliquus*** (Berkenweerschijnzwam) (Chaga in Rusland) wordt al eeuwen in Rusland gebruikt als therapie tegen kanker en zou ook cholesterolverlagend werken. Medisch actieve stoffen, door en met behulp van schimmels geproduceerd, omvatten inmiddels naast de reeds genoemde antibiotica: anti-kankermedicijnen, cholesterolverlagers, psychoactieve stoffen, immunosuppressiva en middelen gebruikt bij diabetes en bij malaria.

Om terug te komen op de "Echte paddenstoelen": Van vele eetbare soorten is aangetoond dat ze geneeskrachtige metabolieten kunnen produceren. Het eten van deze paddenstoelen op zich heeft nauwelijks geneeskrachtige werking. De belangrijkste werkzame stoffen worden op industriële schaal gesynthetiseerd en zodanig bewerkt en in een toedieningsvorm gebracht, dat de werking maximaal is. Enkele voorbeelden met bewezen werkzaamheid:

***Agaricus subrufescens*** (Bladhoochampignon) heeft anti-diabetische en anti-kanker werking, maar bevat ook het kankerverwekkende Agaritine, dat bij verhitten verdwijnt.

***Auricularia auricula-judae*** (Echt judasoor) werd in de volksgeneeskunde veel gebruikt bij de behandeling van een zere keel, maar schijnt ook andere geneeskrachtige werkingen te hebben (Anti-tumor, hypoglycemisch en bloedverdünnend).

***Xerocomus badius*** (Kastanjeboleet) bevat anti-oxydanten en ook Theanine, een stof die ook voorkomt in groene thee en stressverlagend zou werken. In Japan wordt theanine in veel etenswaren verwerkt.

***Boletus edulis*** (Gewoon eekhoortjesbrood) bevat onder andere ergosterol, het pro-

viamine D2, overigens voor het eerst geïsoleerd uit het bekende Moederkoorn (*Claviceps purpurea*).

*Flammulina velutipes* (Fluweelpootje) wordt veel gebruikt in de Japanse keuken (Enoki), maar bevat ook anti-oxidanten en stoffen die het immuunsysteem kunnen ondersteunen.



De Enoki is knapperig en smaakt iets fruitig. De paddenstoeltjes worden meestal rauw gegeten (bijvoorbeeld toegepast in salades en op sandwiches), maar ook wel op het laatst aan warme gerechten toegevoegd (zoals bijvoorbeeld soepen).

<http://www.dekooktips.com/warenkennis/paddest/fluweel.htm>

*Lentinula edodes* (Shiitake) levert een hulpmiddel (Lentinan) gebruikt bij de behandeling in Japan van maagkanker in combinatie met bestraling en chemotherapie. Het kan echter bij onvoldoende verhitting een allergische huidreactie veroorzaken.

*Morchella esculenta* (Gewone morielje) wordt in de traditionele Chinese geneeskunde gebruikt o.a. voor indigestie, maar zou ook immuunregulerende en anti-oxidant werking hebben.

*Pleurotus eryngii* (Kruisdisteloesterzwam) zou immuunstimulerend en cholesterolverlagend werken.

*Pleurotus ostreatus* (Gewone oesterzwam) bevat Lovastatin en werkt cholesterolverlagend.

*Schizophyllum commune* (Waaiertje) bevat ook stoffen werkzaam tegen kanker.

*Trametes versicolor* (Gewoon Elfenbankje) wordt ook in Japan als hulpmiddel bij de behandeling van kanker toegepast.

*Tremella mesenterica* (Gele trilzwam) bevat stoffen die kanker zouden voorkomen en het immuunsysteem zouden versterken.

Zoals reeds gezegd raad ik echter niet aan om deze paddenstoelen vanwege hun (vermeende of nog te bewijzen) werking te gaan consumeren. Het is beter te wachten tot de farmaceutische industrie er betrouwbare geneesmiddelen uit ontwikkeld heeft.

**Literatuur:**

Wikipedia



## 3 opmerkelijke boleten

### **De zeer zeldzame *Buchwaldoboletus lignicola* (Houtboleet) nu ook in Limburg.**

Alina & Chris Billekens, Houbenslag 6, 5981 HA Panningen.

Tijdens een van onze speurtochten naar paddenstoelen, op 10 september 2015 in de bossen (Kesseleikerbroek) nabij onze woonplaats, kwamen we onder Lariks een vijftal boleten tegen die bij ons vraagtekens opriepen. Na wat speurwerk thuis in de literatuur en internet kwamen wij tot de slotsom, dat we mogelijk een bijzondere vondst hadden gedaan, namelijk de hier bovengenoemde soort. Maar voor de bevestiging daarvan gingen we bij Gerard Dings te Haelen te rade. Deze raadpleegde diverse sleutels, deed microscopisch onderzoek en kon niet anders dan onze vondst bevestigen. Hieronder een uitvoerige beschrijving.

***Buchwaldoboletus lignicola*** (Kallenbach 1929) Pilát.

Synoniem: *Pulverboletus (Boletus) lignicola* (Kallenb.) Pilát.

**Hoed:** 4-8 cm, eerst half bolvormig dan convex tot plano uitgespreid, lichtbruin tot roest-oranjebruin, jong oppervlak droog en fluweelachtig, snel openbrekend in wrattige plakkaten (sponsachtig aanvoelend). De vrijkomende ondergrond geel, hoed jong met ingerolde en onregelmatig golvende rand, aldaar uniform fluwelig-viltig blijvend.

**Buisjes en poriën:** uitgebocht aangehecht soms wat aflopend, crème tot licht roestgeel tot zwavelgeel, oud met olijftinten en op druk ietwat blauwgroen verkleurend; poriën ietwat langgerekt en met ronde tot wat hoekige uiteinde, spore olijfbuin.

**Steel:** 3-8 cm lang en 0,6 tot 2,5 cm in diameter, glad, cilindrisch tot wat versmald naar de basis, stelen ook vaak met elkaar vergroeid, bij deze exemplaren allemaal excentrisch verbonden met de hoed; kleur ongeveer als hoed maar aan de top en basis geler.

**Vlees:** in hoed en steel geel en vaak blauw vlekken, echter weer snel verdwijnend.

**Geur:** mild, aromatisch-harsachtig, smaak niet onaangenaam.

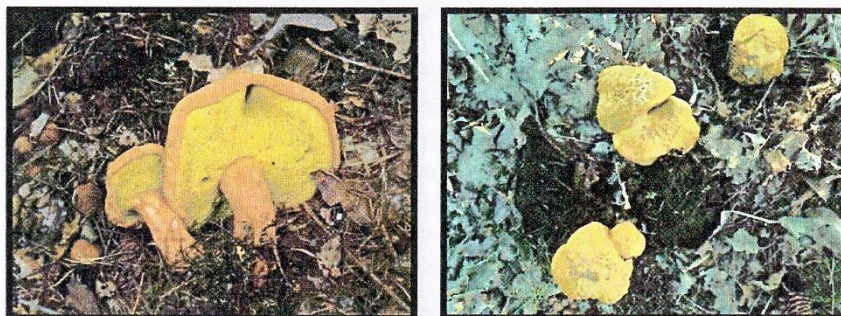
**Mycelium:** basaal geel.

**Sporen:** subfusiform, 6,8 -9,3 x 2,8 - 3,6 µm, meest tweekernig, olijfkleurig.

Alle **hyphen** zonder gespen. **Pleuro-** en **cheilocystiden** kon ik niet meer vinden!

**Voorkomen:** Onder *Larix* in dik strooisel op vermoedelijk rottend naaldhout, en rond of op de Dennenvoetzam (*Phaeolus schweinitzii*)!; op droge zure zandgrond; begeleidende boomsoorten, Zomereik (*Quercus robur*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), Vogelkers (*Prunus padus*) en Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*). Opvallend is het voorkomen bij de Dennenvoetzam, een kenmerk dat in de literatuur vaker vermeld wordt. Ze staat meestal bij naaldhoutsoorten zoals dennen, Weymoutdennen, sparren, op plekken waar ook de Dennenvoetzam kan voorkomen. Men vermoedt dat de soort parasiteert op het mycelium van de Dennenvoetzam of op hout groeit. De soort komt voor in alle werelddelen, maar is overal zeldzaam tot zeer zeldzaam. In Nederland is de soort slechts een enkele keer gevonden in de Veluwe en de laatst gemelde vondst bij Bergen (NH) 2006.

**Verwisseling** met *Buchwaldoboletus spaerocephalus* (Barla) Watling & T.H.Li. Is *B. hemichchrysus* (Berk & Curtis) Pilat s. auct. Eur., is mogelijk, maar de soort heeft een zwavelgele hoed en is robuster. In *Funga Nordica* staat dat bij *Buchwaldoboletus lignicola* gespen aanwezig zijn en bij *Buchwaldoboletus spaerocephalus* niet. Bij deze vondst was de aanwezigheid van gespen geen sprake en *Buchwaldoboletus spaerocephalus* kwam niet ter discussie, daarvoor waren er te weinig overeenkomsten. Mogelijk heeft de auteur hier een foutje gemaakt en dit kenmerk verwisseld!



Dank zijn we verschuldigd aan Gerard Dings voor het bevestigen van de vondst en aan Piet Kelderman voor het opstellen van de tekst.

**Literatuur:**

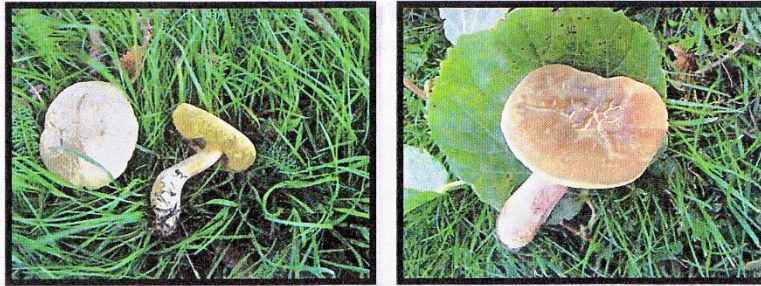
- BREITENBACH & KRÄNZLIN, 1991. Pilze der Schweiz, band 3. Röhrlingen und Blätterpilze, 1ste deel.
- HENNING KNUDSEN & JAN VESTERHOLT, 2008. *Funga Nordica*, Agaricoid, Boletoid and Cyphelloid genera
- MICHAEL-HENNIG, 1971. *Handbuch für Pilzfreunde*. Deel II.
- MEINHARD MOSER, 1983. *Kleine Kryptogamenflora Band IIb/2, Die Röhrlinge und Blätterpilze..*
- En diverse bronnen internet.

**De Bruingele fluweelboleet (*Xerocomus bubalinus*) weinig bekend toch vrij algemeen.**

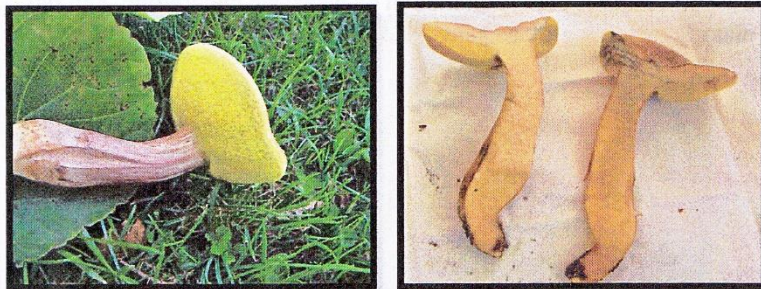
Reimund Salzmann, Nieuwenhagen, reisalzmann@gmail.com

23. augustus 2015 Wessem/Maasplassen

Wachtend op de rondvaartboot in de haven van Wessem op een heerlijke zonnige zondagmiddag hebben Finy en ik een bijzondere boleet gevonden. Tussen de Maasboulevard en de Beekstraat tegenover de aanlegsteiger van de rondvaartboot ligt een strook grasland van 5 tot 10m breedte met prachtige bomen (Grauwe abeel). Al direct zagen wij een tiental grotere vruchtlichamen tussen de bomen staan. Bij nader onderzoek zagen wij een voor ons onbekende fluweelboleet.



De middelgrote tot grote (5 tot 10 cm) geelbruine, okergele tot bleekgele hoeden waren duidelijk fluwelig en soms gebarsten. In de barsten was dan duidelijk het gele trama te zien. De poriën waren mooi felgeel, bij oudere exemplaren meer groengeel. De steel was meestal overlangs roodvezelig en in de top fijn rood gepuncteerd. Maar er waren ook vruchtlichamen met gladde steel zonder rood.



Het doorsnijden van een vruchtlichaam leverde een prachtig verkleuringspatroon op : eerst lichtblauw in de hoed en de steeltop, roze tot rode tinten in het midden van de steel en in de zone direct onder de hoedhuid en langs de steelhuid. De steelbasis verkleurde mooi rood. De lichtblauwe tinten veranderden binnen een kwartier naar donkerblauw tot bijna zwart om na ca. 30 min bijna geheel te verdwijnen.

De determinatie was met de sleutel en de beschrijving van Noordeloos (zie website) geen probleem.

*Xerocomus bubalinus* is al in 1991 door Oolbekkink en Van Duin beschreven maar nooit echt bekend geworden. Toch beschouwt Noordeloos hem als ... redelijk algemeen in de binnenduinrand, vooral bij Abeel. De soort is ook bekend uit Oostenrijk en Duitsland.

**Literatuur :**

[http://www.entoloma.nl/html/x\\_bubalinusned.html](http://www.entoloma.nl/html/x_bubalinusned.html)

EEF ARNOLS & AD VAN DEN BERG, 2013. Beknopte Standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen

## Een gouden vondst in het Schweibergerbosch bij Mechelen.

Finy Wolfs, Valkenburg, [jljwolfs@home.nl](mailto:jljwolfs@home.nl)

Op 12 september 2015 vertrok de PSL excursie, met 16 PSL-leden en 2 gasten uit Apeldoorn, vanuit Mechelen door een mooie Limburgse holle weg richting Schweibergerbosch (191/311). Dit typisch Limburgse hellingbos staat bekend om de variatie aan vegetatie. Ook veel dood hout is er te vinden. Bij een groep eiken en berken trok een fluweelboleet mijn aandacht. Mijn eerste indruk was ... al weer een *Xerocomellus chrysenteron*. Maar extra inspanning wordt vaak beloond. Toen ik mijn spiegeltje gebruikte, was de verrassing groot – geen buisjes, maar plaatjes. Kenners in de groep herkenden de soort meteen als Goudplaatzwam (*Xerocomus pelletieri*), een zeldzame, bedreigde soort en voor mij de eerste keer, dat ik hem vond.

### BESCHRIJVING VAN DE SOORT

**MACROSCOPISCH:** De Goudplaatzwam is een middelgrote tot grote paddenstoel met een typisch fluweelachtige, roodbruine of bruine hoed, soms met olijfgroene tinten. Aan de top van de cilindrische steel vind je vaak lengteribben op bleekgele ondergrond. Aan zijn goudkleurige plaatjes is hij gemakkelijk in het veld te herkennen.

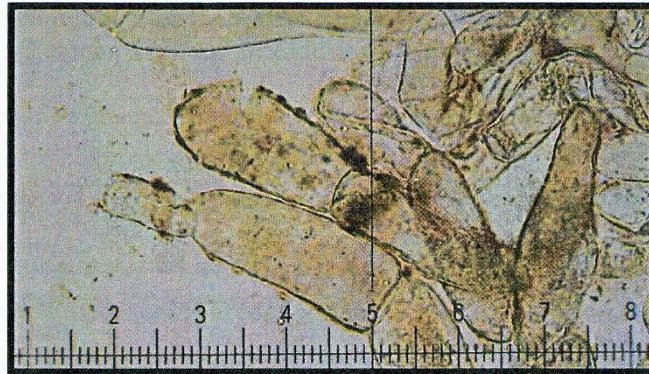


afb.1



afb.2

MICROSCOPISCH: Ondersteund wordt de determinatie door de opgeblazen eindcellen en de bruine korrelige pigmentatie op de wanden van de hyfen van de hoedhuid (zie afb 3). Een ander kenmerk zijn de oplichtende sporen (zie afb.4).



afb. 3



afb.4

De Goudplaatzwam is een typische paddenstoel van Zuid-Limburgse hellingbossen. De Verspreidingsatlas toont de meeste waarnemingen in Zuid-Limburg . In het PSL-waarnemingsbestand is hij op acht plaatsen te vinden: Schaelsbergerbosch, Imstenraderbos, Drielandenpunt (Vaals), Danikerbos (Geleen) en nu ook het Schweibergerbosch. Ons PSL-lid Jo Bollen onderzoekt al jaren drie verschillende telhokken van de Goudplaatzwam in het Bunderbos-complex. De laatste jaren liep het aantal vruchtlichamen sterk terug. De mycelia schijnen te zijn uitgeput.

#### Literatuur:

BREITENBACH, J & KRÄNZLIN, F 2002 Pilze der Schweiz Bd.3 Verlag Mycologia Luzern

BOLLEN, J., 1998. De Goudplaatzwam-Phylloporus pelletieri (Lev.) Quel. In bos Elsloo. PSL-nieuws 5(2).

BOLLEN, J., 2009. De Goudplaatzwam, een integrale aandachtsoort in drie meetnetten. PSL-Info nr.4.

[http://www.entoloma.nl/html/x\\_pelletierined.html](http://www.entoloma.nl/html/x_pelletierined.html)

<http://www.verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen>

## Het Groenplaatzwammetje – *Melanophyllum eyrei* in bos Elsloo.

Jo Bollen, Het Einde 39, Elsloo.

Het Bunderbos c.a. is bij vele mycologen bekend, mede door de vaak bijzondere soorten wordt dit bijzondere hellingbos dan ook gaarne bezocht, zeker het noordelijke gedeelte te Elsloo waar zich het Hoge en Lage Bos bevinden.

Dit bosgedeelte herbergt een groot aantal Parasolzwammen – *Lepiota* en aanverwante soorten zoals; Poederparasolzwammen – *Cystolepiota*, Champignonparasolzwammen – *Leucoagaricus* en Verkleurzwammetje – *Melanophyllum haematospermum*.

Maar we (Giel en de schrijver) waren zeer verrast toen Tonny tijdens een inventarisatie op 13 september 2010 in het Lage bos te Elsloo (westzijde spoorlijn) ons de vindplaats van het Groenplaatzwammetje – *Melanophyllum eyrei* toonde.

Tijdens de inventarisatie op 30 juli 2011 in het Hoge bos te Elsloo (oostzijde spoorlijn) toonde Giel ons een nieuwe vindplaats.

En op 9 augustus 2011 was het mijn beurt om met de soort te pronken, nu wederom in het Lage bos nabij de vindplaats die Tonny daar eerder had ontdekt.

Opmerking: op de bovengenoemde vindplaatsen werden 2 tot 6 vruchtlichamen aangetroffen.



***Melanophyllum eyrei* (Mass.) Singer.**

**Groenplaatzwammetje.**

Beschrijving deels genomen uit Kelderman, P. 1994.

**Macroscopisch:** hoedje 15-22 mm in doorsnede, convex, sterk bepoederd en iets wrattig, eerst witachtig, later lichtgeel tot okerachtig, rand jong getand en behangen met velumresten.

Lamellen vrij, snede glad, jong witachtig, dan zee- blauwgroen verkleurend, steel 20-35 x 1-2 mm, top witachtig en iets berijpt, jong met ringvormige zone die snel verdwijnt, vanaf deze zone sterk bepoederd eerst geelachtig, later bruinachtig.

Geur onaangenaam, sporee: zee- blauwgroen.

**Microscopisch:** sporen 4-5,5 x 2,5-3,5 µm, eivormig, zeer fijn ruw tot glad lijkend, basidiën 13-20 x 6-7 µm.

Hoed - en steelbekleding bestaande uit globuleuze tot spheropendunculate cellen.

**Opmerking:** Mede door haar zee-blauwgroene gekleurde plaatjes is deze vrij kleine soort onmiskenbaar in het veld.

**Verspreiding:** De fructificatieperiode van deze bijzondere soort is juli, augustus en september. De soort blijkt zeer zeldzaam (Arnolds, E. 1995), bekend van in Valkenburg Schaelsbergbos), Cadier en Keer (Riesenberg en Trichterberg), kaart Nauta & Vellinga Atlas 1995.

**Opmerking:** het is mij onbekend of de soort daadwerkelijk op bovengenoemde plaatsen nog aanwezig is.

In de Rode lijsten wordt de soort vermeld als gevoelig.

**Dankwoord:** Giel Jetten en Tonny Jetten-Bollen voor gedane inventarisaties en vondsten. Staatsbosbeheer voor de verkregen – Gebruiksovereenkomst – .

**Literatuur:**

ARNOLDS, E. *et al.*, 1995. Overzicht van de Paddenstoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.

ARNOLDS, E. *et al.*, 1996. Supplement 2. Namenlijst, Rode lijst. Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.

ARNOLDS, E. & OMMERING, G. VAN., 1996. Bedreigde en kwetsbare Paddenstoelen in Nederland. IKC Natuurbeheer, Wageningen.

KELDERMAN, P., 1994. Parasolzwammen van Zuid-Limburg. Uitgave: Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

MOSER, M., 1983. Die Röhrlinge und Blätterpilze, Band 11b/2. Gustav Fischer Verlag Stuttgart – New York.

PHILLIPS, R. , 1981. Paddenstoelen en Schimmels van West-Europa. Uitgeverij: Het Spectrum, Utrecht – Antwerpen

## Excursies 2015

Henk Henczyk (voorzitter PSL), Maastricht, [hhhh@bellair.net](mailto:hhhh@bellair.net)

Tja, om het maar meteen te zeggen : 2015 was een slecht paddenstoelenjaar. Alle excursies van het voorseizoen moesten afgezegd worden vanwege de droogte. Om in de termen van het KNMI te blijven: in het voorjaar en het begin van de zomer was er een duidelijk neerslagtekort. In augustus daarentegen viel er zeer veel regen ; landelijk gezien komt augustus 2015 in de top 10 van natste augustusmaanden sinds 1906.

De eerste najaarsexcursie op **29 augustus** was gepland in het **Plattebos** bij Nijswiller maar . . . bij het voorlopen ter plekke bleek het "Tote Hose" te zijn en weken we uit naar het nabijgelegen buitenland en wel naar de **Waldfriedhof** bij Aken, altijd een paradijs voor paddenstoelen. Hoewel het ook hier geen "vetpot" was, hadden de augustusregens hier beter hun best gedaan. Als snel zagen we enkele exemplaren van de **Geribbelde trechterzwam** (*Clitocybe costata*), een soort die sterk lijkt op de **Slanke trechterzwam** (*Clitocybe gibba*) maar met een iets donkerder steel en een fijn geribbelde hoedrand.



Geribbelde trechterzwam  
(*Clitocybe costata*) (foto: Finy Wolfs)

Verder een tweetal opvallende russula's t.w. de **Stinkende russula** (*Russula foetens*), een robuuste russula die naar rottend fruit ruikt en een grote russula, in de nabijheid van een spar, die (nog) niet in ons land is waargenomen nl. **Braunroter Ledertaubling** (*Russula integra*), een soort die stamgast is in de bossen van de Ardennen en de Eifel.

Op **6 september** in het **Munningsbos** was het dan eindelijk raak : 121 soorten. Opvallende soorten waren hier de **Eikhaas** (*Grifola frondosa*) en, na enkele jaren niet gezien te hebben, de **Grootsporige kopergroenbekerzwam** (*Chlorociboria aeruginosa* sl.). Tientallen bekertjes lieten zich bewonderen op een liggende eikenstam. In de nabijheid van een beuk tenslotte de zeer zeldzame **Kleverige fluweelmelkzwam** (*Lactarius acris*), een melkzwam waarvan de melk na enkele seconden roze kleurt.

Op **12 september** togen we met 18 mensen naar het **Schweibergerbos** bij Mechelen. Het begin was veelbelovend : de **Stinkende kaaszwam** (*Loweomyces wynneae*), een niet alledaagse verschijning. Daarna de **Goudplaatzwam** (*Xerocomus pelletieri*), een lid van de Boletenfamilie met goudkleurige lamellen. Volgens de Verspreidingsatlas is Zuid-Limburg het hoofdverspreidingsgebied van deze soort in Nederland. Als klap op de vuurpijl tenslotte



de **Valse pastelrussula (*Russula amoenicolor*)** die sinds 1990 niet meer in ons land was waargenomen .



Voor de volgende excursie begaven we ons op **19 september** naar het **Weerterbos**. Maar liefst 16 russula's en 10 gordijn-zwammen haalden de lijst. Bij die laatste groep enkele interessante soorten w.o. de **Violette gordijnzwam (*Cortinarius violaceus*)**, **Grootsporige gordijnzwam (*Cortinarius casimiri*)** en de **Donkerlila gordijnzwam (*Cortinarius malachus*)**.

Violette gordijnzwam (*Cortinarius violaceus*) (foto: Henk Henczyk)

Op **26 september** was het **Steinerbos** aan de beurt. Hier liet zich de halve familie Hazenoor zien t.w. het **Zeemkleurig hazenoor (*Otidea alutacea*)**, het **Donker hazenoor (*Otidea bufonia*)** en het **Gewoon hazenoor (*Otidea onotica*)**. Zeer mooi om te zien tenslotte : de **Vlekkende poederparasol (*Cystolepiota hetieri*)** met een witte poederige hoed die bij ouderdom of aanraken rood verkleurt.

Op **3 oktober** bezochten we het **Vijlenerbos** : met 26 deelnemers, 124 soorten en prachtig weer was dit een topdag. Twee soorten sprongen eruit : allereerst de **Terneergeslagen bekerzwam (*Peziza depressa*)** met z'n roodbruine kleur en schotelachtig voorkomen en de **Brokkelzakamaniet (*Amanita submembranacea*)** waarvan de helft van alle Nederlandse vindplaatsen zich in Zuid-Limburg bevindt.



Brokkelzakamaniet (*Amanita submembranacea*) (foto: Finy Wolfs)

Op **10 oktober** bezochten we het **Zwarte water** bij Venlo. Met 224 soorten en 18 deelnemers een echte topper. Liefst 18 russula's haalden de lijst o.a. de **Vergelende russula (*Russula puellaris*)** en de prachtige **Appelrussula (*Russula paludosa*)**. Ook de ascomyceten waren goed vertegenwoordigd zoals de **Valse melkbekerzwam (*Peziza succosella*)**, het grondbewonende **Dottergeel borstelbekertje (*Cheilymenia vitellina*)** en het nietige **Bekerpoliepzwammetje (*Melanospora brevirostris*)**.



Appelrussula (*Russula paludosa*)  
(foto: Finy Wolfs)

De volgende excursie vond plaats op **17 oktober** in het **Savelsbos**. 93 soorten werden genoteerd met als uitschieters: **Fluwelige wortelzwam (*Xerula pudens*)**, sterk lijkend op de **Beukwortelzwam (*Xerula radicata*)** maar dan vooral bij Eik en de **Okerbruine parasolzwam (*Lepiota ochraceofulva*)** met zijn geelbruine, fijnschubbige hoedbekleding.

Op **24 oktober** op de **Brunssummerheide** vonden we de **Naaldbosbraakrussula *Russula emetica*** en yes . . . na vele jaren weer eens de **Oliebolzwam (*Rhizina undulata*)**, weliswaar in oude toestand maar helemaal volgens het boekje op een oude brandplek onder Grove den. En verder de bekende soorten van de Brunssummerheide die elk jaar weer present zijn zoals de **Fijnschubbige boleet (*Suillus variegatus*)**, **Echte tolzwam (*Coltricia perennis*)** en de **Roodschubbige gordijnzwam (*Cortinarius bolaris*)**.

Op **31 oktober** vertrokken 26 personen richting Kerkrade naar het **Beerenbos**. Enkele bijzondere soorten troffen we er aan, allereerst de prachtige (inderdaad) **Prachtmycena (*Mycena crocata*)** met zijn oranje steel en dito melksap. Verder op een eikenstam de **Goudvliesbundelzwam (*Pholiota adiposa*)**. De vondst van de dag was een gele plaat



Prachtmycena (*Mycena crocata*)  
(foto: Henk Henczyk)

**Geelwitte russula (*Russula ochroleuca*)** werd "uitgescholden". Bij nadere beschouwing bleek het om iets heel anders te gaan . . .even kijken . . .oh ja, daar stond een Larix . . .zou 't ? Ja, het was 'm : de **Lorkenslijmkop (*Hygrophorus lucorum*)**, geclassificeerd als ernstig bedreigd.

Op **7 november** vond de laatste excursie van het seizoen plaats, tevens NMV-excursie, in het **Groote Bosch** en omgeving bij Slenaken. In de bosgedeeltes was door de bladval weinig te

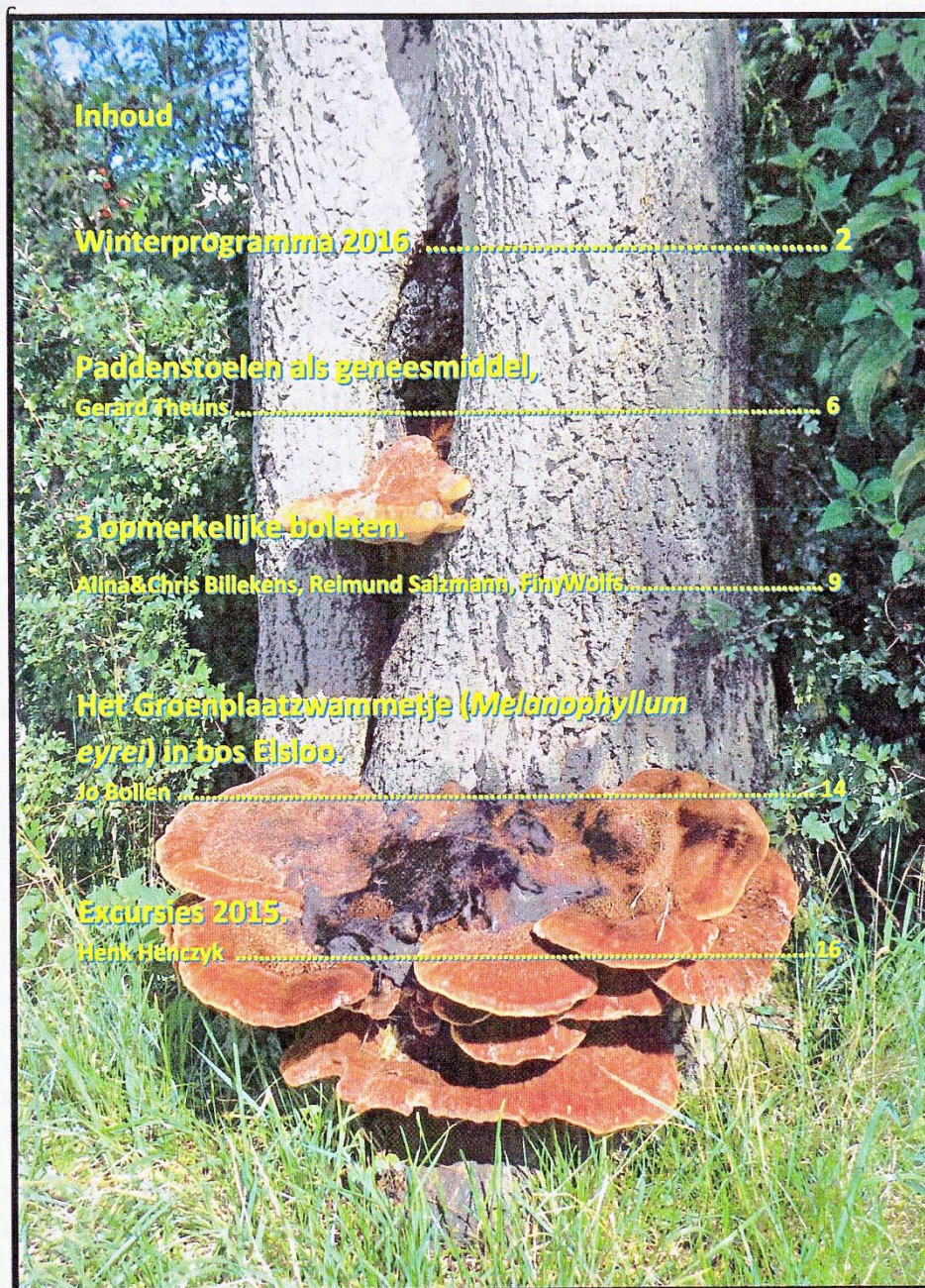
onderscheiden, des te meer was er te vinden in de graslanden. Allereerst de vrij algemene **Bruinsnedemycena (*Mycena olivaceomarginata*)** : ziet eruit als een doodgewone mycena zonder opvallende kenmerken dus . . . hup, de doos in. Neem je echter de moeite om een loep te pakken en even naar de lamellen te kijken dan is het zo duidelijk : een dun bruin streepje over de lamelsnede. Probleem in een paar seconden opgelost ! Ja, en nu de bijzondere soorten : de **Grauwe barsthoed (*Dermoloma cuneifolium*)**. Verder een viertal wasplaten o.a. het **Broos vuurzwammetje (*Hygrocybe helobia*)** en de **Honingwasplaat (*Hygrocybe reidii*)**, die vooral na drogen naar honing ruikt.

De bovenstaande lijst overziend was het toch niet allemaal kommer en kwel. Onder andere de **Honingzwam (*Armillaria sl.*)** kan met tevredenheid terugkijken op het voorbije jaar: praktisch elke geschikte boom en boomstronk werd door deze zwam gekoloniseerd.

Laten we ons verheugen op het komende seizoen . Misschien wordt 2016 wel een topjaar . Wie weet!



Honingwasplaat (*Hygrocybe reidii*) (foto: Finy Wolfs)



Ruige weerschijnzwam (*Inonotus hispidus*) (foto: John Leclaire)